

mr. sc. Krešimir Nimac ¹

SPRJEČAVANJE NEREDA NA ŠPORTSKIM NATJECANJIMA – ZAKONSKA REGULATIVA U REPUBLICI HRVATSKOJ I NEKIM EUROPSKIM ZEMLJAMA

Stručni rad / Professional paper
UDK 343.796.073

Neredi na športskim natjecanjima su postali svakodnevna pojava širom svijeta. U borbu sa ciljem sprječavanja nereda i izbjegavanja neželjenih posljedica nereda, mnoge države su ušle stvaranjem zakonodavnih okvira i donošenjem posebnih zakona kojim se regulira ta materija. U ovom radu autor opisuje upravo te zakonodavne okvire u nekim europskim zemljama s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku.

Ključne riječi: *neredi, sprječavanje nereda na športskim natjecanjima, zakonska regulativa.*

1. Uvod

Nasilje na športskim natjecanjima predstavlja jedan oblik² nasilja koji unatrag nekoliko godina poprima sve veće razmjere. Dramatično se povećava nedolično ponašanje, neredi i nasilje prije početka športskog natjecanja, za vrijeme trajanja športskog natjecanja, kao i nakon održanog športskog natjecanja uslijed čega se ugrožava sigurnost i zdravlje drugih osoba, te dolazi do znatne materijalne štete nastale uništavanjem imovine. Protupravna ponašanja na športskim natjecanjima pokazuju kontinuitet kršenja propisa kojima se reguliraju ponašanja tzv. "navijača", a što se posebno manifestira na nogometnim natjecanjima.

Sve ovo naprijed navedeno je dovelo do potrebe da se normativno utvrde mjere za sprječavanje, suzbijanje i sankcioniranje nasilja vezanog za športska natjecanja čime se pridonosi sigurnosti i zaštiti, te kvaliteti života građana kao i zaštiti od šteta javne i privatne imovine.

Nasilje na športskim natjecanjima nije novotarija suvremenog doba. Premda se huliganstvo³ uglavnom pripisuje modernom nogometu, sukobi su se događali i na tjelesnim natje-

¹ Policijska uprava šibensko-kninska

² Osim nasilja na športskim natjecanjima danas najviše egzistiraju nasilje u obitelji, ulično nasilje, nasilje tijekom oružanih sukoba, nasilje između različitih subkulturnih skupina, etničko nasilje itd.

³ Izraz huligan je prvi put upotrijebio jedan engleski novinar koji je nasilne navijače nazvao "hoolihani" po prezimenu jedne irske obitelji čiji su članovi zbog asocijalnog ponašanja i izazivanja nereda u viktorijanskoj Engleskoj često bili zatvarani. Ostala je nepoznanica u kojem je trenutku riječ "hoolihan" postala "hooligan". Zanimljivo je da

canjima u antičko doba⁴. Tako jedan od najranijih zapisa o sukobima između suparničkih navijača potječe od Tacita koji opisuje nereda tijekom gladijatorskih igara u Pompejima 59. godine kada je došlo do sukoba skupine gledatelja iz Nucerije i Pompeja. Nakon međusobnog vrijeđanja, došlo je do fizičkog obračuna i u konačnici do oružanog sukoba sa velikim brojem ubijenih i ozlijeđenih osoba. Naposljetku klubovi su raspušteni, a građanima Pompeja je nametnuta desetogodišnja zabrana sudjelovanja na športskim natjecanjima.

Također postoje zapisi o nekoliko nesreća poput one u Velikom cirkusu u Rimu koji je mogao primiti više od 150 000 gledatelja, a u kojem se pregaženi brojni ljudi, kao i urušavanje amfiteatra u gradu Fidanae u blizini Rima pri čemu su poginule i ozlijeđene stotine ljudi.

I u srednjem vijeku su zabilježeni strastveni ispadi i sukobi između navijača prilikom srednjovjekovne igre soule⁵ koja se igrala u ruralnim dijelovima Francuske, a uključivala je borbu dviju momčadi za posjed nad svinjskom mješinom. Zbog brutalnosti je čak i Crkva u više navrata službeno zabranile soule zbog poticanja nemira.

Iz srednjeg vijeka datira i brutalna sportska igra calcio fiorentino⁶ odnosno oblik nogometa koji se igrao u Firenzi između 16. i 18. stoljeća, a kojom prilikom su se poduzimale brojne mjere održavanja reda među gledateljima poput odvajanja suparničkih navijača, zabrana ulaska navijača u igralište, niska razina tolerancije prema ispadima i nazočnost redarstvenih snaga.

Neredi, ekstremno nasilje i vandalizam je zabilježen čak i na utrkama balona u Francuskoj koji su doveli do te mjere da su dvojica gledatelja u Bordeauxu koja su se nasilno ponašala osuđena na smrt i obješena.

Svi ovi povijesni primjeri nedvojbeno ukazuju da "nasilje gomile" nije isključivo fenomen modernog sporta i današnjeg društva.

2. Temeljni međunarodni akti doneseni u cilju sprječavanja nereda na športskim natjecanjima

Represivne mjere kojima se nastoji suzbiti neredi na športskim natjecanjima se mogu podijeliti u nekoliko skupina. U prvom redu su tu zakoni i propisi o čemu će biti više riječi u daljnjem tekstu. Potom su to sigurnosne mjere poput razdvajanja suparničkih navijača, policijske nazočnosti prilikom dolaska gostujućih navijača, formiranje sigurnosnog prstena oko stadiona, pretraga i pregled navijača itd. U represivne mjere se ubrajaju još i nadzorne mjere poput instaliranja videonadzora na stadionima, nazočnosti policijskih službenika između navijačkih skupina na tribini, te prikupljanje informacija između športskih klubova i policije o očekivanom broju navijača, trasi kretanja, vođi puta itd. Kao što je naglašeno u ovom radu ćemo se osvrnuti na prvu skupinu represivnih mjera, a to su zakoni i propisi.

Britanci radije rabe riječ "thugs" koja je u svakodnevnom govoru sinonim za propalicu ili razbijača. Izbor pojma "thugs" nije besmislen jer ukazuje na indijsku sektu fanatika obožavatelja božice Kali sa pogrdnom konotacijom. Više o ovome <http://www.azoo.hr/images/izdanja/huliganstvo/01.html> od 21.03.2016.

⁴ Više o tome u D. Bodin, L. Robene, S. Heas: Sport i nasilje u Europi, Knjiga trgovina, Zagreb 2007., str. 21-23.

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/La_soule od 21.03.2016.

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Calcio_Fiorentino od 21.03.2016.

Kao temeljni i univerzalni propis usmjeren na suzbijanje bilo kakvog oblika nasilja, pa tako i nasilja i nereda na športskim natjecanjima se ističe Opća deklaracija o ljudskim pravima usvojena i proglašena Rezolucijom od Opće skupštine Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948.⁷ kojom se štiti pravo na život, zabranjuje mučenje i ponižavajuće postupanje, štiti pravo na slobodu i pravično postupanje u sudskim postupcima.

U području zaštite ljudskih prava ističe se i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁸, kao i Direktiva o pravima žrtava⁹.

Što se tiče akata međunarodnog prava koji težište stavljaju na sprječavanje nasilja i nereda na športskim natjecanjima ističe se Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na športskim priredbama, posebice na nogometnim utakmicama (u daljnjem tekstu Konvencija) donesena 19. kolovoza 1985. godine u Strasbourgu¹⁰.

Navedena Konvencija je donijeta prvenstveno kao odgovor na huligansko nasilje koje se dogodilo na stadionu Heysel u Bruxellesu u svibnju 1985. godine prilikom odigravanja finala Lige prvaka između Liverpoola i Juventusa¹¹.

Tragedija na Heyselu je bila pokretač i jedan od glavnih razloga ubrzanog donošenja Konvencije, nakon čega kod mnogih država slijedi uređenje nacionalnih zakonodavstava u cilju osiguranja sigurnosti gledatelja, natjecatelja i ostalih sudionika športskih natjecanja. Tako je Velika Britanija već 1985. godine donijela Zakon o sportskim priredbama, a 1986. Zakon o javnom redu i miru. Uz ranije doneseni Zakon o policijskoj proceduri u prikupljanju dokaza u kaznenom postupku Velika Britanija je postala predvodnik u borbi protiv nasilja na športskim natjecanjima. Zanimljivo je da je Francuska tek 1993. donijela tzv. Zakon gđe Alliot-Marie¹², a do tada nije imala posebne propise glede sigurnosti na športskim natjecanjima.

Osnovni cilj Konvencije je bio da sve države članice potpisnice Konvencije obveže na donošenje odredbi u nacionalnom zakonodavstvu kojim će se spriječiti i nadzirati protupravna ponašanja na športskim natjecanjima, i to prije svega donošenje odredbi propisanih člankom 3. do 6. Konvencije¹³.

⁷ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2009_11_12_143.html

⁸ [http://www.zakon.hr/z/364/\(Europska\)-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda](http://www.zakon.hr/z/364/(Europska)-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda)

⁹ Službeni list Europske unije, posebno izdanje 2013., Hrvatsko izdanje, str. 58-73.

¹⁰ Konvencija je objavljena u Službenom listu SFRJ-Međunarodni ugovori broj 9/90, a Republika Hrvatska je temeljem Odluke Vlade RH od 14. 04.1994. ugovorna strana Europske konvencije, a ista je ratificirana od strane RH 27.01.1993., te je stupila na snagu 01.03.1993. Zanimljivo je da do danas tu Konvenciju nisu ratificirale samo 4 zemlje članice Savjeta Europe i to Andora, Malta, Moldavija i San Marino.

¹¹ Dana 29. svibnja 1985. godine dogodila se jedna od najvećih tragedija u povijesti nogometa kao posljedica navijačkih nereda. U finalu Lige prvaka sastali su se Liverpool i Juventus na stadionu Heysel u Bruxellesu i svaki klub je imao svojih 25 000 navijača. Veliki broj talijanskih navijača se domogao ulaznica za sektor Z koji je bio neposredno uz sektore X i Y na kojem su se nalazili najekstremniji navijači Liverpoola koji su prodrli u sektor Z s namjerom napada na navijače Juventusa. Bježeći pred njima navijači Juventusa su nagrnuli na vanjski zid stadiona koji se pod njihovom težinom srušio. Poginulo je 39 ljudi, ozlijeđeno ih je preko 600. Utakmicu je osiguravalo 2290 policajaca, a unatoč tragediji utakmica je odigrana kako ne bi došlo do daljnje eskalacije sukoba. Više o tome https://hr.wikipedia.org/wiki/Heyselska_tragedija od 21.03.2016.

¹² Neposredni povod za donošenje tog zakona je bio događaj na stadionu Park prinčeva 28. 08.1993. kada su gledatelji u izravnom televizijskom prijenosu bili svjedoci premlaćivanja zapovjednika interventne policije na utakmici PSG-Caen

¹³ Te odredbe Konvencije se uglavnom odnose na mjere koje je potrebno poduzeti, potom na međunarodnu suradnju, te na identifikaciju izgreznika i postupanje sa izgreznicima

Također važnu ulogu u suzbijanju nereda na športskim natjecanjima s međunarodnog aspekta ima i članak 2. Konvencije kojim je propisana nacionalna suradnja vladinih odjela i drugih javnih agencija u borbi protiv nasilja i nešportskog ponašanja gledatelja¹⁴.

Osim Konvencije, Vijeće Europe je donijelo i veliki broj preporuka¹⁵ za koje se od strane zemalja potpisnica Konvencije također traži da ih ugrade u nacionalna zakonodavstva. Iz svega navedenog je vidljivo da je Europska unija poduzela veliki broj mjera u cilju suzbijanja nešportskih ponašanja na športskim natjecanjima sa zadaćom otkrivanja i pokretanja postupka protiv navijačkih huligana, onemogućavanja takvim osobama da napuštaju svoju državu u vrijeme održavanja međunarodnih športskih natjecanja, zabrane ulaska takvim osobama u države gdje se održavaju športska natjecanja, te uspostavljanje međunarodne suradnje radi suzbijanja protupravnih ponašanja na športskim natjecanjima.

3. Zakonska regulativa sprječavanja nereda na športskim natjecanjima u nekim europskim zemljama

Problemi nasilja i nedoličnog ponašanja na športskim priredbama prisutan je gotovo u svim europskim državama s različitim intenzitetom, a svaka od država sukladno preporukama Konvencije i ostalim Direktivama o kojima je prethodno bilo riječi nastoji odrediti zakonodavni okvir kojim će na najdjelotvorniji način, primjenom preventivnih i represivnih mjera iskorijeniti ili makar smanjiti nasilje na športskim priredbama.

Prethodno je spomenuto da je Engleska bila predvodnik u borbi protiv nasilja na športskim natjecanjima. Ona je kao prva država donijela 1989. godine poseban Zakon o nogometnim navijačima¹⁶. Tim Zakonom je propisan veći broj kaznenih djela i prekršaja u kojima su počinitelji nogometni navijači ili organizatori nogometnih utakmica, a osim što su Zakonom propisana nedozvoljena ponašanja i sankcije za počinitelje, karakteristika je da Zakon istovremeno upućuje i na primjenu odgovarajućih normi Zakona o javnom redu¹⁷ iz 1986. godine koji je propisao sankcije za počinitelje kaznenih djela izazivanja rasne mržnje¹⁸. Specifičnost engleske zakonodavne tehnike se ogleda u činjenici što je odredbama Zakona o nogometnim navijačima propisano da će se u svrhu suzbijanja i sankcioniranja akata nasilja na nogometnim utakmicama, nasiljem smatrati i bilo koji oblik izazivanja rasne mržnje koji je Zakonom o javnom redu propisan kao kazneno djelo. Time je jedno kazneno djelo koje se može

¹⁴ Odlukom Vlade RH 2013. godine osnovan je Nacionalni odbor za borbu protiv nasilja u športu sa zadaćom što dosljednije i opsežnije primjene preventivnih i represivnih mjera u cilju suzbijanja nereda na športskim natjecanjima. Nacionalni odbor se sastoji od predstavnika Ureda predsjednika Vlade RH, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Agencije za odgoj i obrazovanje, Visokog prekršajnog suda RH, Hrvatskog olimpijskog odbora, Hrvatskog nogometnog saveza i Udruge profesionalnih klubova Prve hrvatske nogometne lige.

¹⁵ Neke od najvažnijih su Preporuka 93/1 o mjerama koje moraju poduzeti organizatori nogometnih utakmica i javne vlasti; Preporuka 94/1 o mjerama koje se moraju poduzeti glede dvoranskih športskih natjecanja koja u sebi uključuje visoki stupanj rizika; Preporuka stranaka o kontrolnom popisu mjera koje trebaju poduzeti organizatori stručnih sportskih događaja; Preporuka 2001/6 o sprječavanju rasizma, ksenofobije i rasne netrpeljivosti u športu; Preporuka 2002/1 o smjernicama za prodaju karata na međunarodnim nogometnim utakmicama itd.

¹⁶ Football Spectators Act, tekst Zakona na <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200708/cmbills/059/2008059.pdf> od 22.03.2016.

¹⁷ Public Order Act, tekst Zakona na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/64> od 22.03.2016.

¹⁸ Kazneno djelo izazivanja rasne mržnje odnosno Acts intended or likely to stir up racial hatred, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/64/part/III/crossheading/acts-intended-or-likely-to-stir-up-racial-hatred> od 23.03.2016.

počiniti na bilo kojem javnom okupljanju ili putem sredstava javnog informiranja direktno povezano sa športskim događajem-nogometnom utakmicom, i kvalificiran je kao akt nasilničkog ponašanja na nogometnoj utakmici.

Osim ova dva Zakona, Engleska je još u svrhu usavršavanja i razvijanja mehanizama kaznenopravne zaštite športa donijela 1991. godine Zakon o deliktima na nogometnim utakmicama¹⁹ koji je 1999. godine izmijenjen i dopunjen Zakonom o deliktima i neredima na nogometnim utakmicama²⁰. U cilju daljnjeg poboljšanja zakonske regulative 2000. godine Engleska je donijela Zakon o neredima na nogometnim utakmicama²¹ koji je već 2002. godine izmijenjen i dopunjen Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o neredima na nogometnim utakmicama²².

Osim što je bila predvodnik u borbi protiv nasilja na športskim natjecanjima, engleski pravni okvir se pokazao kao najučinkovitiji u suzbijanju nasilja. Tome nisu doprinijele samo visoke novčane kazne i dugotrajne zatvorske kazne koje su se izricale huliganima, već i istovremena primjena raznih preventivnih mjera koje su utjecale na uklanjanje društvenih uzroka koji dovode do nasilničkog ponašanja na športskim priredbama. Engleski propisi, osim što su bili prvi specijalizirani propisi na svijetu donijeti radi borbe protiv nasilničkog ponašanja na športskim priredbama su ujedno bili i veoma strogi, pošto su predvidili dugotrajne zatvorske kazne za počinitelje akata nasilja i nedoličnog ponašanja na športskim priredbama. Već u roku od 5 godina od primjene zakonskih propisa Engleska je postigla izuzetne rezultate u suzbijanju nasilničkog i nedoličnog ponašanja na športskim priredbama, te je podigla razinu sigurnosti nogometnih stadiona na najvišu mjeru, tako da danas na nogometnim stadionima u Engleskoj uopće ne postoje zaštitne ograde, a incidenata na športskim natjecanjima gotovo i nema²³. Takvi uspješni rezultati su odraz odlučne i dosljedne primjene zakonskih propisa, i stroge kaznene politike engleskih sudova.

Osim Engleske, primjena posebnih propisa namijenjenih borbi protiv nasilja i nedoličnog ponašanja na športskim priredbama i strogo sankcioniranje nasilničkog i nedoličnog ponašanja dalo je zapažene rezultate još i u Poljskoj i u Italiji.

Parlament Republike Poljske je 1997. godine izglasao Zakon o sigurnosti javnih okupljanja sa velikim brojem sudionika²⁴. Osim želje Poljske da ispuní obveze koja je preuzela ratifikacijom Konvencije 1995. godine, drugi razlog za donošenje posebnog zakona iz ove oblasti je bila činjenica da se svake godine broj akata nasilja i intenzitet nasilja na poljskim športskim priredbama povećavao. U Poljskoj su deliktna ponašanja počinjena na športskim priredbama zakonom propisana kao kaznena djela u slučajevima kada obuhvaćaju primjenu nasilja prema životu i zdravlju ljudi ili je riječ aktima nasilničkog ponašanja prilikom čijeg se izvršenja sa namjerom oštećuje imovina. Ostali delikti predstavljaju prekršaje označene kao huli-

¹⁹ Football Offences Act, tekst Zakona na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/19/contents> od 22.03.2016.

²⁰ Football Offences and Disorder Act na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/21/contents> od 22.03.2016.

²¹ Football Disorder Act na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/25/contents> od 23.03.2016.

²² Football Disorder Amendment Act na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/25/notes/contents> od 23.03.2016.

²³ Engleski huligani su zbog stroge kaznene politike odustali od prakse masovnih tuča na nogometnim tribinama i drugih oblika nasilnog ponašanja na teritoriju Engleske, ali su prilikom dolaska na Europski kontinent nastavljali sa takvim ponašanjem jer zemlje u koje su dolazili na športske priredbe nisu imale još uvijek efikasan zakonski okvir u suzbijanje nereda na športskim natjecanjima

²⁴ The Law on Safety of Mass-participation events, više na http://www.coe.int/t/dg4/sport/Commitments/violence/T-RV_2011_05_EN_FINAL_report_consultative_visit_Poland.pdf od 22.03.2016.

gansko ponašanje, a koji obuhvaćaju akte kršenja javnog reda i mira počinjenih na športskim priredbama ili u vezi s športskim priredbama. Primjena Zakona o sigurnosti javnih okupljanja sa velikim brojem sudionika je dala vrlo dobre rezultate, pa je tako primjerice u prvoj godini primjene smanjen broj akata nasilja sa 56 na 37. Usprkos tome 2001. godine izmijenjen je i dopunjen Zakon o sigurnosti javnih okupljanja sa velikim brojem sudionika²⁵.

Problem nasilja u Italiji je kulminirao u devedesetim godinama prošlog stoljeća zbog čega je 1998. godine usvojen Zakon broj 401. koji je propisao mjere za zaštitu sustava športskih natjecanja, suzbijanje nasilja na športskim priredbama, sprječavanje namještanja športskih rezultata i suzbijanje nezakonitog klađenja na športske rezultate. Zakonom broj 377. iz 2001. godine je taj zakon izmijenjen i dopunjen, te su propisana nova kaznena djela²⁶.

U veljači 2007. godine na Siciliji na nogometnoj utakmici između Catanie i Palermo ubijen je policijski službenik što je bila kulminacija lanca nasilja na športskim priredbama u tom periodu²⁷. Taj nemili događaj je bio povod za donošenje Zakona o borbi protiv nasilja na nogometnim utakmicama²⁸. Tim Zakonom je propisana stroga zatvorska kazna u trajanju od 5 do 15 godina zatvora za one počinitelje koji se tijekom nereda na nogometnim utakmicama opiru uhićenju ili se na bilo koji drugi način tjelesno suprotstavljaju redarskoj službi ili policiji. Kao kazneno djelo je propisano i posjedovanje pirotehničkih sredstava najmanje 24 sata prije održavanja športske priredbe, ali predviđene su i visoke novčane kazne za one nogometne klubove koji podržavaju djelovanje ekstremnih navijačkih skupina registriranih kao izgređničke navijačke skupine. Ovakvim prilično strogim zakonskim odredbama vrlo brzo se poboljšalo stanje sigurnosti na nogometnim utakmicama, premda se postavlja pitanje da li je riječ samo o privremenom efektu generalne i specijalne prevencije na kratak rok.

Osim navedenih zemalja, koncepciju po kojoj se borba protiv nasilja na športskim priredbama pravno uređuju posebnim zakonom su prihvatile i još neke zemlje poput Bugarske²⁹, Češke³⁰, Crne Gore³¹, Švicarske³², Švedske³³ i Srbije.³⁴

²⁵ Izmjenama i dopunama je uvedena sigurnosna mjera koja je dala mogućnost poljskim sudovima da zabrani prisustvovanje počiniteljima na športskim priredbama u trajanju od 1-3 godine. Također poljska policija je dobila ovlaštenje da takve počinitelje kojima je izrečena sigurnosna mjera zabrane prisustvovanja športskoj priredbi zadržati u prostorijama policijske postaje za vrijeme održavanja športske priredbe.

²⁶ Riječ je o kaznenim djelima ubacivanja opasnih predmeta na športski teren kojim se ugrožava sigurnost sudionika športskog natjecanja, a predviđena zakonska sankcija je kazna zatvora u trajanju od 6 mjeseci do 3 godine, i kazneno djelo preskakanje ograda i drugih prepreka koje razdvajaju športski teren od gledatelja ili svaki neovlašteni ulazak na športski teren za vrijeme održavanja športske priredbe koji može ugroziti sigurnost ljudi i imovine s predviđenom sankcijom kaznom zatvora u trajanju do 6 mjeseci ili novčanom kaznom.

²⁷ <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/6326513.stm> od 22.03.2016.

²⁸ Italia passa anti- soccer legge contro la violenza, više na <http://www.spiegel.de/international/europe/rome-takes-on-the-hooligans-italy-passes-anti-soccer-violence-law-a-475642.html> od 23.03.2016.

²⁹ Bugarska je osim Kaznenog zakona i Zakona o prekršajima donijela Uredbu o sigurnosti sportskih objekata i mjerama za sprječavanje nasilja i nedoličnog ponašanja gledatelja, ali je uslijed sve većeg huliganizma na športskim natjecanjima 2004. godine donijela poseban Zakon o očuvanju javnog reda na športskim priredbama

³⁰ Češka je donijela poseban Zakon o borbi protiv huliganizma na sportskim stadionima 2006. godine.

³¹ Crna Gora je donijela Zakon o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama.

³² Švicarska je donijela Federalni zakon o uspostavljanju mjera protiv rasizma, huliganizma i promidžbe koja potiče nasilje (*Loi federale instituant des mesures contre le racisme, le hooliganisme et la propagande incitant a la violence*)

³³ Švedska je 2009. godine donijela Zakon o borbi protiv huliganizma.

³⁴ Više o Zakonu o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama u D. Šuput: Pravni okvir koji uređuje borbu protiv nasilja na sportskim priredbama u evropskim državama, Strani pravni život, Beograd 2010., str. 233-263.

4. Sprječavanje nereda na športskim natjecanjima – zakonska regulativa u Republici Hrvatskoj

Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (u daljnjem tekstu ZSNŠN) usvojen je na sjednici Hrvatskog sabora dana 15. srpnja 2003. godine, a stupio je na snagu dana 23. srpnja 2003. godine kada je i objavljen u Narodnim novinama broj 117/03³⁵. Sve do njegovog donošenja Republika Hrvatska nije imala niti jedan pravni akt koji bi bio usklađen s Europskom konvencijom o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na športskim događajima, posebice na nogometnim utakmicama. Osim navedenog na športskim priredbama u Republici Hrvatskoj kao i u inozemstvu, i to prije svega na nogometnim utakmicama reprezentacije i pojedinih klubova je sve više dolazilo do različitih oblika protupravnog ponašanja kojim se narušavao ugled naših klubova i reprezentacije, kao i općenito ugled naše države.

S obzirom da nije postojao poseban zakon koji bi se odnosio na sprječavanje, suzbijanje i sankcioniranje nereda i nasilja na športskim natjecanjima, takvu problematiku uređivali su samo neki Zakoni u RH³⁶, a broj protupravnih ponašanja na prvenstveno nogometnim utakmicama je iz dana u dan bio sve veći³⁷.

Svrha ZSNŠN-a je opisana u njegovom prvom članku, a to je osiguravanje sigurnosti gledatelja, natjecatelja i drugih sudionika športskog natjecanja ili športske priredbe i stvaranje okruženja koje sprječava, suzbija i sankcionira nedolično ponašanje, nereda, te nasilje, prije, za vrijeme i poslije športskog natjecanja ili športske priredbe, zaštita gledatelja koji se dolično ponašaju, zaštita drugih građana i njihove imovine, te stvaranje uvjeta da športsko natjecanje ili športska priredba što više doprinosi kvaliteti života građana, osobito mladeži.

ZSNŠN je propisao protupravna ponašanja prije, za vrijeme i nakon športskog natjecanja ili športske priredbe³⁸; obveze i odgovornosti športskih udruga, ustanova i i trgovačkih dru-

³⁵ Valja naglasiti da je još u svibnju 2000. godine Odbor za obitelj, mladež i šport Hrvatskog sabora proveo raspravu o problemima nasilja i izgredima na nogometnim utakmicama, te zadužio Vladu RH "da pripremi poseban zakon koji će sankcionirati nasilničko ponašanje na športskim borilištima sukladno iskustvima nekih europskih država koje su uspješno riješile taj problem". U studenom 2002. godine isti Odbor je ponovo proveo tematsku raspravu o stanju i odnosima u sportu u RH kojom prilikom je istaknuto "da su izgredi na športskim borilištima i dalje naša svakodnevnica, te da u spadama ne sudjeluju samo navijači već i sami sudionici natjecanja: igrači, treneri, članovi rukovodstva klubova". Konačno u veljači 2003. godine Odbor je prilikom razmatranja prijedloga Zakona o sportu ponovo zatražio od Vlade RH da predloži poseban "zakon o navijačima" kojim bi se reguliralo ponašanje na športskim borilištima i oko njih.

³⁶ Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira (Narodne novine 5/90, 30/90, 47/90, 29/94) primjerice u člancima 13. koji se odnosi na tuču, svađu ili viku na javnom mjestu, potom u članku 6. koji se odnosi na naročito drsko i nepristojno ponašanje na javnom mjestu ili članku 17. koji se odnosi na omalovažavanje ili vrijeđanje državnih organa i službenih osoba. Zakonom o javnom okupljanju (Narodne novine 128/99, 90/05, 139/05, 150/05, 82/11 i 78/12) primjerice u članku 18. je regulirano ponašanje sudionika javnog okupljanja, pa je tako zabranjeno nositi oružje ili predmete na okupljanje kao i alkoholna pića, te simbole kojima se potiče na rat, uporabu nasilja, nacionalnu, vjersku i rasnu mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti. I neka kaznena djela opisana u Kaznenom zakonu RH (Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15) poput Sudjelovanja u tučnjavi iz članka 122., Tjelesne ozljede iz članka 117., Oštećenje tuđe stvari iz članka 235., ili Nasilničko ponašanje iz članka 323 a. su se često primjenjivala na počinitelje izgreda na športskim natjecanjima.

³⁷ Podaci iz Nacrta prijedloga Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s konačnim prijedlogom Zakona (www.vlada.hr) govore da je u 2001. godini zabilježeno ukupno 47 navijačkih izgreda u kojima je ozlijeđeno 89 osoba, oštećeno 20 autobusa, 36 policijskih vozila, privedeno 337 navijača, podnijeto 47 kaznenih prijava i 228 Zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka (sadašnji Optužni prijedlozi).

³⁸ Člankom 4. protupravnim ponašanjem se smatra: posjedovanje ili konzumiranje alkohola ili droga, te posjedovanje pirotehničkih sredstava, oružja i drugih sredstava pogodnih za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda;

štava koji su organizatori ili sudjeluju u športskom natjecanju, te športskih saveza i drugih športskih udruga više razine; posebne uvjete koje mora ispunjavati športski objekt i obveze vlasnika ili korisnika športskog objekta; obveze i odgovornosti gledatelja športskog natjecanja, osobito ograničavanja u mogućnosti prisustvovanja športskom natjecanju; obveze i odgovornosti športša, trenera, sudaca i drugih osoba koje organiziraju i vode športsko natjecanje; obveze i odgovornosti sredstava javnog priopćavanja; kaznena djela³⁹, prekršaje i sankcije za protupravna ponašanja.

ZSNŠN iz 2003. godine je kao sankcije za prekršitelje predvidio novčanu kaznu, kaznu zatvora i zaštitne mjere, a za maloljetnike i odgojne mjere, te globu. Pored zaštitnih mjera predviđenih tadašnjim Zakonom o prekršajima, Prekršajni sud je mogao počinitelju izreći i zaštitnu mjeru zabrane prisustvovanja športskim natjecanjima u trajanju koji ne može biti kraće od jedne godine niti duže od dvije godine računajući od pravomoćnosti presude. Također počinitelju kaznenog djela učinjenog za vrijeme održavanja športskog natjecanja sud je pored kazne i sigurnosnih mjera propisanih Kaznenim zakonom mogao izreći i sigurnosnu mjeru zabrane prisustvovanja športskim natjecanjima u trajanju od jedne do pet godina računajući od pravomoćnosti sudske odluke. Naposljetku, osobi za koju postoje saznanja da se već ranije protupravno ponašala za vrijeme dolaska, održavanja ili odlaska sa nekog športskog natjecanja, prekršajni sud na prijedlog policijske uprave nadležne za mjesto održavanja športskog natjecanja ili policijske uprave nadležne za područje na kome se nalazi prebivalište takve osobe je bilo moguće izdati zabranu prisustvovanja određenom športskom natjecanju ili zabranu prisustvovanja športskim natjecanjima u vremenu od šest mjeseci do godinu dana.

Tijekom vremena su uočilo da donošenjem ZSNŠN-a nisu riješena neka važna pitanja, te je trebalo pristupiti njegovoj izmjeni. Prije svega problem se ogledao u nemogućnosti kvalitetne provjere izrečene sigurnosne i zaštitne mjere koja se odnosi na zabranu prisustvovanja športskim natjecanjima, te eventualno sankcioniranje osobe koja prekrši takvu mjeru. Također je uočeno da unatoč sankcioniranju počinitelja najtežih oblika protupravnih ponašanja nije postignut cilj donošenja zakona budući da su se i dalje bilježili teži oblici protupravnih ponašanja⁴⁰, a pojedini počinitelji unatoč podnesenim prijavama i sankcioniranju su se jav-

pokušaj unošenja ili unošenje u športski objekt alkoholnih pića, droga, pirotehničkih sredstava, oružja i drugih predmeta koji su prema prosudbi redara pogodni za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja; pokušaj ulaska, dolaska i boravak na prostoru športskog objekta u alkoholiziranom stanju ili odbijanje podvrgavanju ispitivanja alkoholiziranosti mjernim uređajem; maskiranje lica kapom, maramom ili na drugi način radi prikrivanja identiteta; pokušaj unošenja ili unošenje i isticanje transparenata, zastave ili druge stvari s tekstom, slikom, znakom ili drugim obilježjem kojima se iskazuje ili potiče mržnja ili nasilje na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti; bacanje predmeta u natjecateljski prostor ili gledateljski prostor; pjevanje pjesama ili dobacivanje poruka čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti; paljenje i bacanje pirotehničkih sredstava; paljenje i uništavanje na drugi način navijačkih rekvizita i drugih predmeta; pokušaj nedopuštenog ulaska ili nedopušten ulazak u natjecateljski prostor ili u gledateljski prostor ili prostor koji je namijenjen sucima ili drugim osobama koje sudjeluju u športskom natjecanju; boravak i zadržavanje na mjestu u gledateljskom prostoru za koje se ne posjeduje ulaznica.

³⁹ Zadnjom izmjenom i dopunom ZSNŠN-a (Narodne novine 34/11) uvedena su 4 kaznena djela, i to: Sudjelovanje u tučnjavi ili napadu na gledatelje ili druge osobe, Organiziranje nasilja na športskim natjecanjima, Uništavanje stvari i ili imovine na športskim natjecanjima i Nepoštivanje mjera i zabrana, više o tomu u D. Primorac, Z. Konjić, K. Blaće: Kaznena djela u Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtom na mjere opreza prema Zakonu o kaznenom postupku, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 48, 4/2011., str. 827.-842.

⁴⁰ U Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima je vidljivo da je od početka primjene ZSNŠN-a do 31.12.2005. policija podnijela 1355 Zahtjeva za pokretanje prekršaj-

ljali kao recidivisti. Uočeno je i da su izrečene kazne počiniteljima bile dosta blage⁴¹ jer su se približavale donjem minimumu. Stoga se pristupilo izmjeni i dopuni ZSNŠN-a.

Osim oštrijih sankcija za počinitelje, jedna od najvažnijih novina Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (Narodne novine 71/06) koji je usvojen 09. lipnja 2006. na sjednici Hrvatskog sabora je da osoba kojoj je izrečena zaštitna odnosno sigurnosna mjera zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima ili mjera opreza je dužna najkasnije dva sata prije početka određenog športskog natjecanja pristupiti u nadležnu policijsku postaju prema mjestu prebivališta, javiti se dežurnom policijskom službeniku, te ga izvijestiti o adresi na kojoj će se nalaziti za vrijeme trajanja određenog športskog natjecanja, kao i za vrijeme od njegova izlaska iz policijske postaje do isteka dva sata nakon završetka tog natjecanja. Ako je u tome onemogućena zbog zdravstvenog stanja ili profesionalnih obveza koje ne trpe odgodu, osoba se dužna javiti telefonom i izvijestiti o adresi na kojoj se nalazi, a ako je odsutna iz mjesta prebivališta, a nalazi se u Republici Hrvatskoj, dužna je pristupiti u najbližu policijsku postaju i izvijestiti o adresi na kojoj se nalazi.

Jedna od važnih novina Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima iz 2006. godine jest ustrojavanje i vođenje Zbirke podataka prijestupnika i događaja na športskim natjecanjima⁴².

Izmjenama i dopunama Zakona iz 2006. godine nastojao se smanjiti trend protupravnih ponašanja počinjenih izvan športskih objekata, odnosno na pravcima putovanja u odlasku i povratku sa športskog natjecanja. Policija je kroz preventivno djelovanje odnosno preprata organiziranih skupina navijača postigla da se broj izgleda na pravcima putovanja smanjio. Također je uspostavljen efikasan, sustavan i dosljedan nadzor nad osobama kojima je izrečena zaštitna mjera⁴³. Međutim, dok se povećala učinkovitost u suzbijanju protupravnih ponašanja na športskim natjecanjima u Republici Hrvatskoj, došlo je do značajnog povećanja broja protupravnog ponašanja navijačkog huliganizma u inozemstvu⁴⁴. Sve mjere koje su se provodile na području Republike Hrvatske, jačanje policijske prevencije, preventivna privođenja osoba za koje su sumnjalo da mogu biti izgrednici, organizirane preprate navijača i dosljedan nadzor nad prijestupnicima sa zaštitnom mjerom su doprinijele da sve ono što im nije dozvoljeno u vlastitoj državi huligani pokušavaju nadoknaditi u inozemstvu na utakmicama klubova ili reprezentacije.

Sve ovo je dovelo do usvajanja 27. ožujka 2009. godine na sjednici Hrvatskog sabora Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (Narodne novine 43/09).

nog postupka protiv 1581 osobe dok je preventivno privedeno 2255 osoba, ozlijeđeno je 110 osoba, 19 policijskih službenika i oštećeno 63 prijevozna sredstva, više na www.vlada.hr od 25.03.2016.

⁴¹ U istom tom Prijedlogu je navedeno da su Prekršajni sudovi izrekli 622 novčane kazne u prosječnom iznosu od 981,00 kune, 10 kazni zatvora u prosječnom trajanju od 8 dana, 36 zaštitnih mjera zabrane prisustvovanja športskim natjecanjima u trajanju od jedne godine, 64 opomene, 24 uvjetne osude i 22 odgojne mjere.

⁴² Više o tome D. Primorac, Ž. Duvnjak, S. Roso: Neki aspekti prekršaja prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, Zbornik radova Pravnog fakulteta Split, god. 47, 2/2010., str. 335.-358.

⁴³ Čak 97% osoba pod mjerama se javljalo u policijske postaje sukladno odredbi Zakona, a prema onim osobama koje nisu ispoštovale sudske odluke, odnosno mjere zabrane, policija je dosljedno provodila mjere traganja i procesuiranja.

⁴⁴ Više na <http://www.24sata.hr/sport/u-iscekivanju-uefine-kazne-za-svastiku-sve-nase-sramote-429087> od 26.03.2016.

Najvažnije novine ovog Zakona su se ogledale u nekim novim ovlastima policije poput prava da nad osobom koja se izjasni da je navijač ili je prema okolnostima očito da ide na športsko natjecanje, a svojim ponašanjem izaziva sumnju da je pod utjecajem alkohola ili opojnih droga ili se drugačije protupravno ponaša može utvrditi identitet, pregledati je nosi li alkoholno piće ili opojne droge, pirotehnička sredstva, oružje i druga sredstva pogodna za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda ili nasilja, nosi transparente, zastave, simbole i slično koji sadržavaju rasističke ili druge poruke koje mogu izazvati nesnošljivost, oduzeti joj takve stvari, izvršiti utvrđivanje prisutnosti alkohola u litri izdahnutog zraka upotrebom mjernog uređaja, udaljiti je iz sredstava javnog prometa, zabraniti joj dolazak u mjesto športskog natjecanja ili ulazak u športski objekt, zadržati je do isteka vremena od dva sata nakon završetka športskog natjecanja. Također je policiji data ovlast da može predložiti organizatoru privremeni ili trajni prekid športskog natjecanja ako za vrijeme održavanja športskog natjecanja dođe do protupravnog ponašanja gledatelja u većem obimu.

Glede zaštitnih mjera ovaj Zakon je dao mogućnost Prekršajnom sudu mogućnost izricanja zaštitnih mjera zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima na području Republike Hrvatske s obvezom javljanja u policijsku postaju, zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima na području Republike Hrvatske s obvezom boravka u policijskoj postaji, te zabranu odlaska na određena športska natjecanja u inozemstvo na kojima sudjeluje hrvatska reprezentacija ili športski klub uz obvezno oduzimanje putovnice i s obvezom javljanja u policijsku postaju. Sve te mjere su se mogle izricati u vremenu od jedne do dvije godine, a Zakon je detaljno propisao i vrijeme javljanja osoba pod zaštitnom mjerom u policijske postaje, vrijeme boravka u policijskoj postaji, te vrijeme predaje putovnice i boravka u nadležnoj policijskoj postaji.

Ovaj Zakon je također propisao posebno sankcije za fizičku osobu koja organizira športsko natjecanje, za organizatora športskog natjecanja fizičku osobu obrtnika ili osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, za organizatora pravnu osobu, za odgovornu osobu u pravnoj osobi organizatora, za fizičku osobu vlasnika ili korisnika športskog objekta, za fizičku osobu obrtnika ili osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost koja je vlasnik ili korisnik športskog objekta, za pravnu osobu koja je vlasnik ili korisnik športskog objekta, te za odgovornu osobu pravne osobe vlasnika športskog objekta. Sankcije u vidu novčanih kazni i kazni zatvora su znatno pooštrene.

Kao obvezu vlasnicima ili korisnicima športskog objekta ovaj Zakon je nametnuo i uvođenje video nadzora i brojača karata u roku od godine dana od donošenja Zakona.

I nakon donošenja zadnjeg Zakona iz 2009. godine nastavljen je trend navijačkih nereda⁴⁵. Kao problem se ističe i masovna upotreba pirotehlike, kao i neopremljenost športskih objekata video nadzorom s mogućnošću ispisa i pohranjivanja snimljenog zapisa, te uređaja za kontrolu i brojanje ulaznica. Također je uočeno da Prekršajni sudovi pravomoćna rješenja sa izrečenim zaštitnim mjerama ne dostavljaju nacionalnim športskim savezima, pa savezi ista rješenja nisu u mogućnosti dostaviti športskim klubovima radi provedbe obveza utvrđenih

⁴⁵ Od travnja 2009. do prosinca 2010. je ukupno privedeno 2343 osobe od kojih je protiv 2034 podnijet optužni prijedlog, ozlijeđeno je 98 navijača i 34 policijska službenika, oštećeno je 51 prijevozno sredstvo i 15 službenih vozila policije.

zakonom. Unatoč znatno pooštrenim sankcijama Zakon nije učinkovito djelovao prema određenoj skupini navijača, pa se pristupilo još jednoj izmjeni i dopuni.

Dana 11. ožujka 2011. godine Hrvatski sabor je usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (Narodne novine 34/11). Najvažnije novine ovog Zakona su bile da se propisao novi oblik protupravnog ponašanja-maskiranja, uvela se nulta tolerancija na alkohol⁴⁶ i zabrana prodaje alkoholnih pića na prostoru športskog objekta. Također su se precizirali uvjeti za angažiranje zaštitara i čuvara za poslove redara na športskom natjecanju, kao i mogućnost da policija zabrani održavanje športskog natjecanja ukoliko športski objekt nije opremljen sukladno Zakonu. Jedna od najbitnijih novina ovog Zakona je uvođenje novih kaznenih djela na način da su neki do sada propisani teži oblici protupravnih ponašanja sada opisani kao kazneno djelo. Uvedena je i odredba da se osobi pod zaštitnom mjerom onemogućava boravak na adresi koja se nalazi na području unutar dva kilometra od mjesta održavanja športskog natjecanja, osim u slučajevima da osoba na tom području prebiva ili boravi ili je vezana mjestom rada, te u drugim opravdanim slučajevima. Novina je i povratak zakonske odredbe koja daje mogućnost policiji da na temelju prikupljenih saznanja o prijašnjem protupravnom ponašanju pojedinih osoba predloži sudu izricanje zabrane prisustvovanja određenom športskom natjecanju u Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Također su ponovo povećane novčane i zatvorske kazne. U konačnici Zakon omogućava dostavu podataka sadržanih u Zbirci podataka o osobama i događajima na športskim natjecanjima i drugim korisnicima.

5. Zaključak

Nasilje i neredi na športskim natjecanjima su postali univerzalna pojava. Gotovo svakodnevno smo svjedoci o neredima na športskim natjecanjima širom svijeta, nažalost često i sa najtežim posljedicama odnosno gubitkom ljudskih života. U borbu s ciljem sprječavanja nereda i izbjegavanjem neželjenih posljedica mnoge zemlje su ušle na način da su prije svega stvorile pravne okvire kojima su propisale zakonske odredbe u tu svrhu. Među zemljama koje su donijele *lex specialis* u cilju sprječavanja nereda na športskim natjecanjima se nalazi i Republika Hrvatska koja je 2003. godine donijela Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima. Donošenje posebnog Zakona predstavljalo je dobar alat u rukama prvenstveno represivnih tijela u Republici Hrvatskoj, odnosno policiji i sudovima da se uhvate u koštac sa sprječavanjem nereda na športskim natjecanjima. Zakon je tijekom vremena pokazivao određene manjkavosti, pa se u cilju njegove što efikasnije primjene već tri puta interveniralo sa izmjenama i dopunama, i to 2006., 2009. i 2011. godine. Činjenica je da se u Republici Hrvatskoj i danas s problemom nereda na športskim natjecanjima gotovo isključivo bavi policija i sud kao represivni aparati što dugoročno gledajući neće polučiti pozitivan efekt. Naime, tek uključivanjem šire društvene zajednice, potom proaktivnim djelovanjem Nacionalnog odbora za borbu protiv nasilja u športu, te snažnom aktivacijom Akcijskog plana za provedbu programa mjera edukacije u borbi protiv nasilja u sportu, i na športskim natjecanjima uz daljnju represivnu aktivnost usmjerenu prema počiniteljima je moguće

⁴⁶ Do tada je vrijedila odredba koja je omogućavala dolazak na prostor športskog objekta s koncentracijom alkohola od 0,8 g/kg.

očekivati da će na športskim natjecanjima u Republici Hrvatskoj zavladata ugodna i prijateljska atmosfera lišena nereda i nasilja.

LITERATURA

1. D. Bodin, L. Robene, S. Heas: Sport i nasilje u Europi, Knjiga trgovina d.o.o., Zagreb, 2007.
2. D. Primorac, Ž. Duvnjak, S. Roso: Neki aspekti prekršaja prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, Zbornik radova Pravnog fakulteta Split, god. 47, 2/2010.
3. D. Primorac, Z. Konjić, K. Blaće: Kaznena djela u Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtnom na mjere opreza prema Zakonu o kaznenom postupku, Zbornik radova Pravnog fakulteta Split, god. 48, 4/2011.
4. D. Šuput: Pravni okvir koji uređuje borbu protiv nasilja na sportskim priredbama u evropskim državama, Strani pravni život, Beograd 2010.
5. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (Narodne novine 117/03, 71/06, 43/09, 34/11)
6. Prekršajni zakon (Narodne novine 107/07, 39/13, 157/13, 110/15)
7. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira (Narodne novine 5/90, 30/90, 47/90, 29/94)
8. Zakon o javnom okupljanju (Narodne novine 128/99, 90/05, 139/05, 150/05, 82/11, 78/12)
9. Kazneni zakon (Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15)
10. Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na sportskim priredbama, posebice na nogometnim utakmicama (Službeni list SFRJ-Međunarodni ugovori 9/90)
11. www.vlada.hr od 25.03.2016.
12. <http://www.publications.parliament> od 22.03.2016.
13. <http://www.azoo.hr/images/izdanja/huliganstvo/01.html> od 21.03.2016.
14. https://en.wikipedia.org/wiki/La_soule od 21.03.2016.
15. https://hr.wikipedia.org/wiki/Heyselska_tragedija od 21.03.2016.
16. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/64> od 22.03.2016.
17. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/64/part/III/crossheading/acts-intended-or-likely-to-stir-up-racial-hatred> od 23.03.2016.
18. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/19/contents> od 22.03.2016.
19. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/21/contents> od 22.03.2016.
20. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/25/contents> od 23.03.2016.
21. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/25/notes/contents> od 23.03.2016.
22. http://www.coe.int/t/dg4/sport/Commitments/violence/T-RV_2011_05_EN_FINAL_report_consultative_visit_Poland.pdf od 22.03.2016.
23. https://en.wikipedia.org/wiki/Calcio_Fiorentino od 21.03.2016.

Summary

**PREVENTING DISORDERS AT SPORTING EVENTS – LEGAL REGULATIONS
IN THE REPUBLIC OF CROATIA AND SOME EUROPEAN COUNTRIES**

Riots at sporting events have become a daily occurrence around the world. The struggle for the purpose of preventing disorder and avoid unintended consequences riots, many countries have entered the creation of the legislative framework and the adoption of special laws regulating this matter. The author describes the administration and legislative frameworks in some European countries with special reference to the Republic of Croatia.

Key words: *riots, prevention of incidents at sporting events, legislation.*

